

Frisk i lagens mening inte alltid medicinskt frisk

Man kan vara psykisk störd i medicinsk mening utan att vara det juridiskt avseende. Däremot kan man inte vara allvarligt psykiskt störd i lagens mening utan att också vara det medicinskt.

FOTO: ADRIANA ARSENEVIC

Marianne Kristiansson, chefsöverläkare på Rättsmedicinalverket, säger att de allra flesta med psykisk sjukdom aldrig kommer att begå brott.

■ Mijailo Mijailovic, som erkänt att han dödade utrikesminister Anna Lindh, lider inte av en allvarlig psykisk störning i lagens mening. Det framgår av den offentliga delen av Rättsmedicinalverkets utlåtande. Huruvida han däremot är psykisk sjuk eller störd i medicinsk mening vet vi inget om, eftersom resten av den rättspsykiatriska undersökningen är sekretessbelagd.

»Allvarligt psykiskt störd« är ett juridiskt begrepp.

– Men har man en allvarlig psykisk störning i juridisk mening, då är det oftast så mycket psykiska besvär att man kan tala om psykisk sjukdom.

Det säger Marianne Kristiansson, chefsöverläkare på rättsmedicinalverkets avdelning för rättspsykiatri. Om den som undersöks befins vara allvarligt psykiskt störd finns förutsättningar för att överlämna vederbörande till rättspsykiatrisk vård. Det är domstolen som enväldigt bestämmer vad påföljden blir men den dömer oftast i enlighet med utredningens rekommendation.

Med »allvarligt psykiskt störd« menas enligt Socialstyrelsens allmänna råd (1991:10) till exempel tillstånd av psykotisk svårighetsgrad, oavsett etiologi, med förvirring, tankestörningar, hallucinationer eller vanföreställningar. Men också svårare personlighetsstörningar med starkt tvångsmässigt beteende räknas som allvarlig psykisk störning och i vissa särskilda fall även demens. Hur allvarlig en störning är avgörs såväl av dess art som grad. Schizofreni, till exempel, är alltid allvarlig till sin art men behöver inte vara det till sin grad. Marianne Kristiansson påpekar att även om

schizofreni nästan alltid utgör en allvarlig psykisk störning i rättspsykiatriska sammanhang så finns det undantag; personer som har schizofreni går inte runt och är väldigt sjuka hela tiden.

– Det kan variera över tid. Personen kanske medicineras och då kan situationen vara mer stabil. Allvarlighetsgraden i den schizofrena symtomatologin varierar också påtagligt, det finns patienter som är oerhört sjuka med mycket allvarliga psykotiska symtom, till exempel uppmående hallucinationer, medan andra patienter kan ha mer subtila tankestörningar som inte nödvändigtvis behöver vara så allvarliga.

Oavsett störningens art är emellertid den tilltalades tillstånd vid tiden för brottet det allra viktigaste. Det avgör om vederbörande överhuvudtaget får dömas till fängelse. Men det ska finnas ett kausalsamband mellan den psykiska störningen och brottet.

– Det är den mest komplicerade, men också den allra viktigaste frågan att svara på. Det är då fängelseförbudet inträder, säger Marianne Kristiansson.

Andra faktorer ofta avgörande

Den rättspsykiatriska undersökningen har funnit att Mijailo Mijailovic inte dödade Anna Lindh under påverkan av en allvarlig psykisk störning. Därmed finns inga hinder för tingsrätten att döma honom till fängelse.

Marianne Kristiansson poängterar att det är väldigt sällan enbart den psykiska

Rättspsykiatrisk undersökning

I Sverige görs varje år mellan 600 och 680 rättspsykiatriska undersökningar (RPU) och dessutom görs ca 1 800 mindre omfattande sk § 7-undersökningar.

De vanligaste brotten de undersökta gjort sig skyldiga till är misshandel, mord/dråp, olaga hot, sexualbrott och mordbrand.

Syftet med en RPU är att bedöma om det finns medicinska förutsättningar att döma den misstänkte till rättspsykiatrisk vård, samt bedöma om brotten begicks under påverkan av en allvarlig psykisk störning. För att domstolen ska kunna besluta om en RPU måste det stå klart att den åtalade verkligen begått gärningen.

Av dem som genomgår en RPU bedöms 95 procent ha en psykisk störning. Cirka hälften av dessa bedöms ha en allvarlig psykisk störning enligt lagen. För knappt hälften av dem rekommenderas rättspsykiatrisk vård.

RPU görs av ett team som består av rättspsykiater, psykolog, kurator och vårdpersonal.

Källa: Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen

störningen i sig leder till brott.

– Även om personen är psykiskt sjuk, är det ofta annat som är huvudsaken för att brottet begicks, som att personen missbrukar, att personen inte har någon social situation eller att personen också har en personlighetsstörning.

– Och de allra flesta med psykisk sjukdom kommer aldrig att begå brott!

Sara Hedbäck

Svårare för svenskar att komma in på danska läkarutbildningen

■ Det blir svårare för svenskar att komma in på läkarutbildningen i Danmark från och med i höst. Omräkningen av de svenska betygen har justerats, så att svenska sökande inte längre favoriseras på bekostnad av de danska.

Det har länge varit en nagel i ögat på danska myndigheter och politiker att det varit lättare för svenska sökande att

komma in på den danska läkarutbildningen än det varit för danskar att komma in i Sverige.

Anledningar är bland annat att det är betydligt svårare att få högsta betyg i Danmark än i Sverige, och att svenska sökande kan förbättra sina betyg genom kompletteringar på Komvux, vilket danskarna inte kan.

I höstas gick omkring 15 procent av läkarutbildningsplatserna i Köpenhamn till svenska sökande, men i år kommer den siffran troligen att minska betydligt. Efter en längre tids utredning har det danska omräknings sättet nu justerats, så att poängfördelningen mellan sökande från de båda länderna blir mer rättvis än den varit hittills. (LT)